

Vlaamse actrice **Hélène Devos** verovert de wereld, maar blijft worstelen met zichzelf

‘Er zit een oerkracht in mij’

Met de stukken van Toneelgroep Amsterdam reist **Hélène Devos** de hele wereld af, maar in Vlaanderen kent bijna niemand haar. Op scène is de Kortrijkse actrice een furie met rode krullen, in het echt blijkt ze een frêle en gevoelig meisje. ‘Zelfs toen ik niet meer at of sliep, kon ik altijd blijven acteren.’ **FILIP TIELENS**

Bhalve voor een lokaal krantje uit Kortrijk werd **Hélène Devos** (27) nog nooit door de Vlaamse pers geïnterviewd. Nochtans maakte ze vorig jaar een opgemerkte indruk in de film *Belgica* van Felix Van Groeningen en is ze ondertussen ook een gevestigde waarde bij Toneelgroep Amsterdam van Ivo van Hove. Op een van de meest ijzige dagen van het jaar spreken we met haar af in het Grand Café van De Singel. Vanuit het appartementje van haar vriend moet Devos slechts het drukke kruispunt oversteken om er te geraken. Maar met al het ijs op de stoep blijkt dat toch een behoorlijk hachelijke onderneming.

In diezelfde Singel speelt Devos vanavond voor de laatste keer *Husbands and wives*, een toneelstuk van de Australische regisseur Simon Stone, gebaseerd op de gelijknamige film van Woody Allen. Ook al temt Devos met Toneelgroep Amsterdam grote schouwburgers in Taipei en New York, toch was ze behoorlijk zenuwachtig voor deze speelreeks in Antwerpen. Het is dan ook al vier jaar geleden dat ze nog eens in ons land te zien was op een podium. ‘Ik doe het in mijn broek van de stress’, heest ze. ‘Heel wat mensen die ik ken uit de Antwerpse artistieke wereld komen kijken. Maar velen zagen mij nog nooit spelen. Het voelt een beetje aan als een nieuwe vuurdoop.’

De Singel is ook de plek waar **Hélène Devos** vier jaar school liep. Ze stond er bekend als het grootste acteertalent uit haar lichting. Terwijl al haar klasgenoten een voor een afvielen, studeerde zij als enige van haar jaar af. Cum laude. ‘Dora van der Groen en ik, dat was een *match made in heaven*’, herinnert Devos zich. ‘Als docent gaf ze mij exact waar ik nood aan had. Ik volgde in Kortrijk al wel toneellessen aan de academie en nam ook deel aan de Kunstbende, maar verder wist ik weinig over theater. Met Dora repeteerden we soms drie maanden lang in een afgesloten leslokaal aan één stuk tekst, om dat vervolgens zonder attributen of kostuums te spelen. Heerlijk

vond ik dat. Het was theater in zijn meest pure vorm. Ik heb zoveel van haar geleerd over mezelf als actrice.’

Als Dora van der Groen haar theatermoeder was, dan is Ivo van Hove haar theatervader. In De Singel zag ze voor het eerst een stuk van zijn gezelschap Toneelgroep Amsterdam, op aanraden van Dora. Het liet een verpletterende indruk na. ‘Ik was totaal van de kaart. Wat een intensiteit! *Kreten en gefuister* ging over een kunstenaar die terminaal ziek is, gespeeld door Chris Nietvelt. De hele tijd lag ze op bed en werd ze langs boven gefilmd door een camera. Op Janis Joplin nummer ‘Cry’ pakte Halina Reijn die camera vast en zwerde ze ermee van links naar rechts. Op de projectie leek het alsof het hoofd van Chris er telkens opnieuw afgesneden werd. Zo heftig!’ Devos trilt nog steeds na nu ze over deze aha-erlebnis vertelt. ‘Meten wist ik: dit is het theater waarvoor ik wil gaan. Al de rest boeit me niet meer.’

Oerkracht

De liefde bleek wederzijds. Ivo van Hove zag Devos spelen in de toonmomenten op school en was meteen fan. Toch bleef hij zuinig met zijn complimenten. Op fluitertoon gaf hij haar altijd dezelfde commentaar: ‘Het is goed, maar volgende keer graag nog een beetje meer’. Met die ‘meer’ bedoelde hij die intensiteit waar Devos zelf zo voor viel in *Kreten en gefuister*. ‘Ik heb altijd al geweten dat er een soort van oerkracht in mij zat’, vertelt Devos. ‘Dankzij Ivo wist ik dat ik die oerkracht moest blijven aanboren. En dat alles dan wel goed zou komen.’

En zo geschiedde. In haar laatste jaar op het Conservatorium liep Devos stage bij Toneelgroep Amsterdam, om er tot nu te blijven plakken. Als 21-jarige Vlaamse die nog maar net kwam piepen, speelde ze plots zij aan zij met Nederlandse sterren als Hans Kesting en Gijs Scholten van Aschot. ‘Tot dan had ik alleen maar met leeftijdsgenoten gespeeld. Plots stond ik naast acteurs die mijn ouders hadden kunnen zijn!’ Sommige Nederlandse stagiairs verstijven wanneer ze naast zo’n klepper spelen. Gelukkig kende ik de meesten van hen niet toen ik naar Amsterdam verhuisde, waardoor ik minder stress had. Er was dan ook geen tijd om te twifelen. Ivo gooide me meteen voor de leeuwen. Kostuum aan, zendmicrofoon op en gaan.’ Ze speelt geregeld de meid, de dochter, de minnares. Rollen die passen bij haar jonge leeftijd. Ligt

Hélène Devos: ‘Op mijn 23ste had ik een angststoornis. Zelfs als ik nog maar de straat overstak, kon ik verlamd raken op het midden van het zebrapad.’ © Wouter Van Vaerenbergh

typecasting niet op de loer? ‘Ik ben nog altijd de baby van ons gezelschap’, lacht ze. ‘Dus speel ik vaak rollen van mijn leeftijd. Ik heb nog nooit aan Ivo gevraagd om een bepaalde rol te mogen spelen.’ Bij Toneelgroep Amsterdam zijn acteurs maar één deel van de ketting. Veel inspraak heeft Devos niet in het grootste theaterbedrijf van de Lage Landen. ‘Ik leg me neer bij wat anderen voor mij beslissen. Als acteur ben je ook maar een medium, een pion in een groter geheel. Maar als ik op een podium sta, heb ik zeker geen last van een minderwaardigheidsgevoel. Ivo heeft een blind vertrouwen in zijn acteurs. Hij laat ons erg vrij in hoe we onze rol vormgeven. Daarin vind ik veel artistieke uitdaging én waardering. Trouwens, welke actrice van mijn leeftijd heeft het gek om in zoveel fantastische voorstellingen te mogen spelen en daarmee ook nog eens de wereld te mogen rondreizen?’

Volgend seizoen staan er een zestal buitenlandse tournees op het programma van Devos. Op verschillende continenten. ‘Veel mensen zeggen: “Wow, je ziet de wereld, terwijl je nog mag spelen ook”. Allemaal waar, ik kan niet dankbaar genoeg zijn hiervoor. Maar tegelijk ben ik ook wel verplicht om mee te stappen in dat ritme. Terwijl ik heel gevoelig ben en meestal pas slaap of eet wanneer mijn bioritme dat aangeeft. Niet gemakkelijk op tournee in New York of Australië.’

Angststoornis

Gevoelig. Ze zal het woord verschillende keren herhalen tijdens het interview. Devos heeft een huid van dun papier. ‘Ik herinner me nog hoe ik in *Het verjaardagsfeest* speelde bij FC Bergman (*het gezelschap van onder meer Stef Aerts en Marie Vinck, red.*). In dat stuk zat een scène waarin ik verkracht werd. Ik moest huilen en dat ook breed uitsmeren richting het publiek. Maar op een avond kon ik niet meer stoppen met huilen. Ook na het applaus bleven de tranen over mijn wangen rollen. Die gasten van FC Bergman waren natuurlijk zeer ongerust. Ook al was ik helemaal niet verdrietig, er stond een sluis bij mij open waardoor de tranen maar bleven komen. Ondertussen heb ik die sluiszen beter onder controle. Het is een techniek die je kan leren. Ik kan heel goed oprecht huilen op een podium. Maar tegelijk ben ik me ervan bewust dat het publiek mijn tranen beter zal kunnen zien als ik mijn hoofd een beetje draai. Het is machtig hoe je zo iets kan manipuleren.’ (*lacht*)

Plots valt ze even stil. ‘Ik heb lang gewild of ik erover wou praten, maar ik ga het toch doen. Ik heb geen gemakkelijke jeugd gehad. Mijn vader had duidelijk een psychisch probleem. Tien jaar lang stelden de dokters verkeerde diagnoses. Pas twee jaar geleden werd vastgesteld dat hij bipolair was. Sinds mijn puberteit heeft mijn vader verschillende zelfmoordpogingen ondernomen. Ik werd dan altijd opgebeld. Het geluid van een rinkelende telefoon kan ik nog altijd niet horen zonder bang te worden. Ondertussen gaat het wel wat beter met hem, maar zijn ziekte heeft een enorme ravage achtergelaten in ons gezin. En het verklaart wellicht ook waarom ik zo gevoelig ben.’

‘Op mijn 23ste ben ik zelf gecrasht. Ik had een angststoornis ontwikkeld en die uitte zich zowel sociaal als fysiek. Premiëres en feestjes: ik liep er van weg. Zelfs als ik nog maar gewoon de straat overstak, kon ik verlamd raken op het midden van het zebrapad. Ik trok mij helemaal terug in isolement. Op een dag miste ik mijn trein naar Amsterdam, waardoor ik te laat zou zijn op een repetitie. Maar ik durfde niemand bij Toneelgroep Amster-

‘Ik doe het in mijn broek van de stress. Vanavond voelt een beetje aan als een nieuwe vuurdoop’

dam te verwittigen, omdat ik zo bang was dat ze kwaad op me zouden worden. Drie dagen lang heb ik niets laten weten. En zij maar bellen en me proberen te bereiken, want ze hadden uiteraard geen idee wat er aan de hand was. Later in Amsterdam dwongen de andere acteurs me om te praten over mijn angst. Van hen heb ik veel steun en begrip gehad.’

Daarom wil ze ook zelf haar verhaal vertellen, zegt ze. Omdat ze het belangrijk vindt dat dit geen taboe meer is. ‘Ik ben nu op een punt gekomen waarop ik me wil engageren voor deze problematiek. Ik snap dat mensen als Eva Daeleman geen rolmodel willen zijn (*Daeleman kreeg te kampen met een burn-out, red.*), maar zelf wil ik niet langer zwijgen. Praten en anderen helpen, is het enige wat werkt. Daarom vind ik het zo’n schande dat een bezoek aan de psycholoog nog steeds niet terugbetaald wordt in Vlaanderen. Wij zijn zo met onze gat in de boter gevallen in het Westen, maar toch weten we nog steeds amper wat er in onze binnenwereld omgaat.’

Zelf blijft Devos niet langer bij de pakken zitten. ‘Vorig jaar is ze begonnen met een studie psychologie aan de Open Universiteit, tussen al het aceteerwerk door. Het helpt haar om haar gevoelens, angsten en demonen te plaatsen. Net zoals het theater dat doet. ‘Theater is een andere wereld, een plek om te schreeuwen en te roepen hoe het werkelijk zit. Het is voor mij absoluut een redding geweest. En een vlucht. Zelfs toen ik niet meer at of sliep van de stress, kon ik altijd blijven acteren. Heel gek. Dat is die oerkracht, denk ik. Als ik ooit zelf een eigen voorstelling maak, gaat ze zonder twiifel over psychische problemen. Ik zou het over gaan enkel ander onderwerp willen hebben op een podium.’

Veilige haven

Devos heeft zich goed laten omringen en dat heeft haar uit die moeilijke periode geholpen. ‘Ik heb me een tijdje laten opnemen in een psychiatrische instelling, waar ik ’s avonds ook gewoon buiten kon. Op zo’n avond was ik met vriendinnen op café en ontmoette ik Hans. Hij begon met mij te flirten, al had ik daar op dat moment hoegenaamd geen zin in. Gelukkig bleef Hans onrecht in mij geïnteresseerd. We hadden meteen *gevoelid* contact. Ook al ging het niet goed met mij toen we elkaar leerden kennen, hij heeft me altijd met open armen ontvangen. Ondertussen zijn wij vijf jaar samen.’

Het weekend tussen haar vriend in Antwerpen en haar werk in Amsterdam is lastig, vertelt ze. Soms gaat Hans mee op tournee maar het buitenland. Soms zien ze elkaar lange tijd niet. Maar als Devos vrij heeft, brengt ze hele dagen samen met hem door. Permanent in Nederland worden ziet ze zich niet meteen doen. ‘Ooit komt het moment waarop ik kinderen zal willen. Ik denk dat dit het breekpunt zal zijn om uit Nederland te vertrekken en terug naar Vlaanderen te verhuizen. Maar voorlopig vol ik me nog goed bij Toneelgroep Amsterdam.’

Husbands and wives, vanavond in De Singel, wachttijd. Van 24/1 tot 3/2 in Stadsschouwburg Amsterdam.

bio

- Geboren in 1989
- Afkomstig uit Kortrijk
- Studeerde Drama aan Conservatorium Antwerpen
- Sinds 2011 vast in dienst bij **Toneelgroep Amsterdam**
- Momenteel op tournee met **‘Husbands and wives’**
- Speelde mee in **‘Belgica’** van Felix Van Groeningen
- Gastrollen in **‘Witse’** en **‘De Ridder’**